

מסכת עבודה זרה דף נ"ח

הגמרא הביאה, שרב הונא ורבא, נחלקו בדין יין שנגע בו גוי ללא כוונה לנסך. שרב הונא התיר להנות ממנו, ורבא אסר. ואומרת הגמרא שלפני שבא רב הונא למחזוא היה בפומפדיתא, וכשפסק שהיין מותר, הקשה עליו אביי משמועה ומבריייתא. ואמר לו שהיה מקרה שגוי נגע בטעות ביין בנהרדעא ואסר שמואל, וכן היה מקרה כזה בטבריה ואסר רבי יוחנן. ואמר לו רב הונא שאין משם ראייה, ששם אסרו שמואל ורבי יוחנן מפני שאינם בני תורה, ולכן החירו עליהם. שאלו אביי, האם אנשי טבריה ונהרדעא אינם בני תורה, ואילו אנשי 'מחזוא' בני תורה?

ועוד שאל אביי ממה ששנינו בבריייתא, שפעם אחת הממונה על היין מטעם המלך שלא ישקרו במידות, קדח חור בחבית ושתה יין על ידי קש, או שטעם מן הכוס והחזירו לחבית ולא היה בכוונתו לנסך. והחכמים אסרו את היין. ולכאורה הכוונה שאסרו את היין בהנאה. וקשה על רב הונא שהתיר? אמר רב הונא הכוונה בבריייתא שאסרו בשתיה, אבל בהנאה התירו. שואלת הגמרא, אם כן היה לבריייתא לכתוב 'ימכר'? עונה הגמרא, שברישא אוסרים למכור הואיל ויש חשש שנסכו, אולם במקרה של הסיפא התירו למכור. שכן אומרת הבריייתא בסיפא, 'חרם' שהוא גוי משוגע ובעל מריבות, ומתוך כך ממהר לעשות שלא בכוונה, אם הושיט ידו לחבית וסבר שהיא של שמן ונמצאת של יין, ופסקו על מעשה שהיה שהיין מותר בהנאה וימכר לגוי, שאין חשש שהתכוון לנסך שהרי חשב שזה שמן. אבל כשיודע שזה יין אף אם קדם ושתה בקש חוששים שמא נתכוון לנסך ולכן היין אסור. מכל מקום נשמע מהבריייתא שיין שגוי נגע בו שלא בכוונה אינו נאסר, וממילא מסיקה הגמרא שיש מהבריייתא קושיא על רבא.

רבי יוחנן בן ארזא ורבי יוסי בן נהוראי ישבו ושתו יין. בא אדם אחד ואמר להם: באו ואשקה אתכם. לאחר שהרים את הכוס הובר שהוא

גוי. אחד מהם אסר אפילו בהנאה, ואחד התיר אפילו בשתייה. אמר רבי יהושע בן לוי, מי שאסר פסק כראוי ומי שהתיר גם פסק כראוי. מי שאסר סבר שהגוי ידע שהחכמים שותים משקה חשוב של יין, וממילא התכוון לנסך³⁰⁹. ומי שהתיר סבר, הואיל והחכמים הסכימו שאמזוג להם, ודאי שלא היו אומרים כן אילו היה זה יין, וממילא לא התכוון לנסך שחשב שהוא שכר. שואלת הגמרא, והרי הגוי ראה שזה יין וכן הוא יכל להריח? עונה הגמרא שהיה זה בלילה וביין חדש שאי לו ריח. שואלת הגמרא, והרי הוא נטל יין מהחבית על ידי כלי ואז מזג להם, ואם כן ייאסר הין משום 'מגע עובד כוכבים שלא בכוונה ואסור'? עונה הגמרא, מדובר שהיה כבר שקנקן יין ומזג להם ממנו, וכיון שלא ידע שהוא יין נחשב ל'כחו שלא בכוונה', שבזה לא גזרו חכמים אפילו בשתייה.

שאל רבי אסי מרבי יוחנן, יין של ישראל שעובד כוכבים 'מסכו' כלומר מהלו בשיעור של מים כדי להפיג את חוזק היין, האם נאסר היין? שאלו ולמה לא אמרת 'מזגו'? אמר לו, אני השתמשתי בלשון הכתוב, שנאמר: "טַבַּחַה טַבַּחַה מִסְכָּה יֵינָה". אמר לו, לשון תורה לעצמה, לשון חכמים לעצמו. מכל מקום ענה לו על שאלתו, שהיין אסור, שחכמים גזרו בכחו לאסרו בשתייה, משום הרחקת עבירה. וכשם שאומרים לנוזיר שלא ילך בסמוך לכרם כדי שלא יתקרב לענבים³¹⁰.

רבי ירמיה הזדמן למקום שנקרא 'סבתא', וראה שיהודים שותים מין שגוי מוזג להם. אמר להם שיש איסור הרחקה בדבר, שאף שאין הגוי נוגע אלא שופך בכוחו, גזרו חכמים שלא יבואו לשתות יין נסך. ומביאה הגמרא שכן למדנו, אמר רבי יוחנן ויש אומרים שאמר רבי אסי אמר רבי יוחנן, יין שמזגו עובד כוכבים אסור, משום 'לך לך אמרין נזירא סחור סחור לכרמא לא תקרב'.

ריש לקיש הזדמן למקום הנקרא 'בצרה', ראה שישראל אוכל פירות בלא לעשר. אסר להם לעשת כן, שבר ש'בצרה' היא 'בצר' המוזכרת בתורה, וכיון שהיא מארץ ישראל, חייבין פירותיה במעשר. וכן ראה שיהודי

309 ואף על גב שלא נגע בידו בין אלא רק שפך. מכל מקום חוששים שנגע ונסך, שהרי לא הקפידו לתת לבם אם נגע שהרי חשבו שהוא ישראל. רש"י.

310 אבל בהנאה – ודאי לא נאסר, שאינו חמור מין שגוי נגע בו בלא כוונה שהתיר רב לעיל נז. רש"י.

שותה ממים שגויים השתחו להם, ואסר להם. כשהגיע לפני רבי יוחנן וסיפר לו מה עשה, אמר לו רבי יוחנן, בעוד שבגדיך עליך חזור אליהם והתר להם, ולא תשהה אפילו לנוח מטורח הדרך. כיון ש'בצר' אינה 'בצרה' המוזכרת בכתוב, וכן מים של רבים אין נאסרים אף שהשתחו להם.

ומבארת הגמרא, שרבי יוחנן פסק כן לשיטתו, שאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יהוצדק, 'מים של רבים אין נאסרין'. שואלת הגמרא, האם ניתן לדיק מכאן שמים של יחיד נאסרים, והרי הם מחוברים לקרקע? עונה הגמרא, שהחידוש היה במקרה שהמים תלושים, ולכך של יחיד נאסרים. שואלת הגמרא, והרי המים הם מגיעים מההרים ומדוע שלא נחשיב אותם כ'אבני הר שנדלדלו' שלא נאסרים, האם מכאן נלמד שלרבי יוחנן אבני הר שנדלדלו אסורות? עונה הגמרא, מדובר שעובד כוכבים תלש את המים בידיו, ואחר כך השתחוה להם. שכיון ויש בהם תפיסת ידי אדם אסורים, ואינם דומים לאבני הר שנדלדלו מאליהם.